

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 12.10.2010
KOM(2010) 569 lõplik

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

EDUSAMMUD SEoses KYOTO EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEGA

(nõutav vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse 280/2004/EÜ (ühenduse kasvuhoonegaaside heitmete järelevalve ja Kyoto protokollide rakendamise süsteemi kohta) artiklile 5)

SEK(2010) 1204

SISUKORD

1.	KOKKUVÕTE.....	3
2.	TEGELIKUD EDUSAMMUD AASTATEL 1990–2008	6
2.1.	Kasvuhoonegaaside heitkoguste suundumused	6
2.2.	Kasvuhoonegaaside heite intensiivsus ja heide inimese kohta 2008. aastal	6
2.3.	Kasvuhoonegaaside heitkogused 2008. aastal võrreldes 2007. aastaga.....	7
2.4.	Heitkoguste suundumused peamistes sektorites	8
3.	KAVANDATUD EDUSAMMUD KYOTO EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL ..	10
3.1.	Kasvuhoonegaaside heitkoguste prognoosid	10
3.1.1.	EL 15 riigid	10
3.1.2.	EL 12 riigid	10
3.1.3.	EL 27 riigid	10
3.2.	ELi kliimamuutuste poliitika rakendamine	13
3.3.	ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) rakendamine	14
3.3.1.	Teine kauplemisperiood (2008–2012)	15
3.3.2.	Käitajate võimalused kasutada ühisrakendust ja puhta arengu mehhanismi	15
3.4.	Valitsuste plaanid kasutada Kyoto mehhanisme.....	15
3.5.	Süsiniku neeldajate kavandatud kasutamine.....	15
4.	2020. AASTA EESMÄRGI SAAVUTAMINE.....	16
4.1.	ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärk 2020. aastaks	16
4.2.	Eesmärkide saavutamist toetavad põhimõtted	16
4.3.	Prognoositud puudujääk eesmärkideni jõudmisel.....	16
5.	Olukord ELi kandidaatriikides.....	18

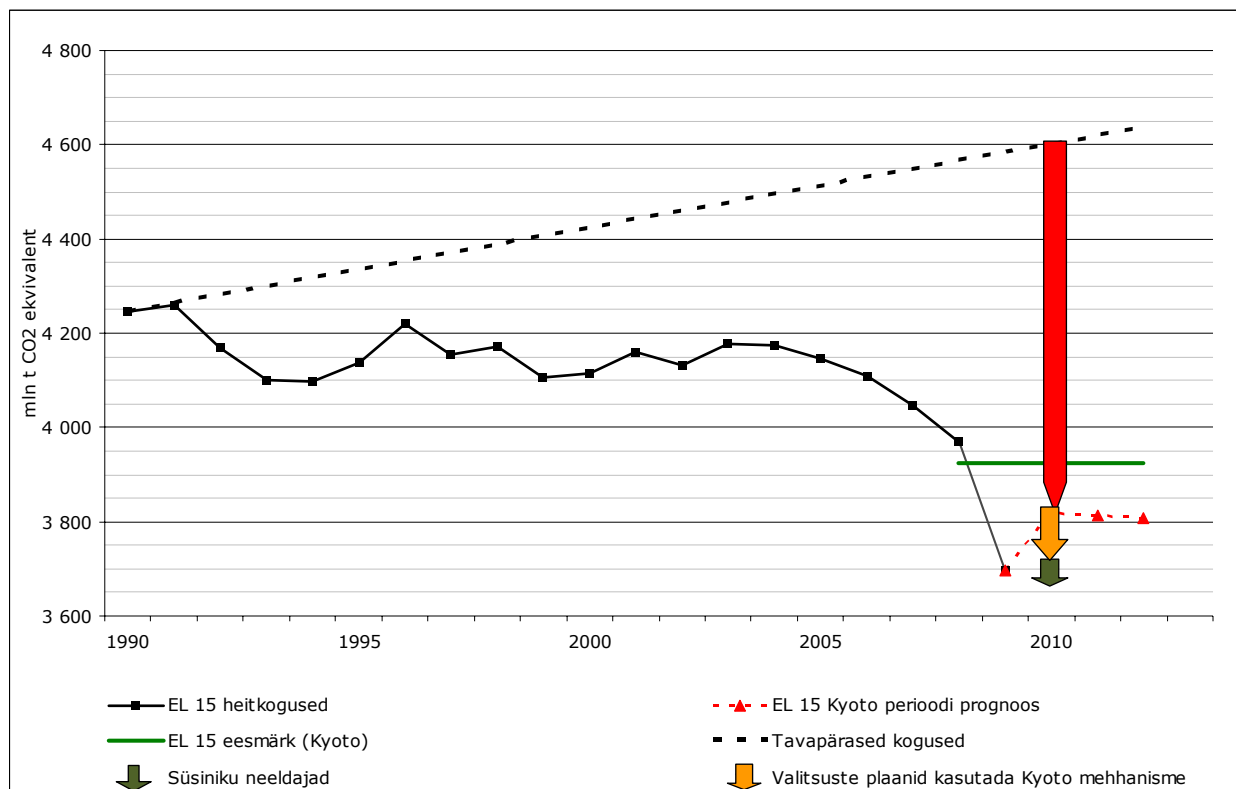
1. KOKKUVÕTE

Kyoto eesmärkide saavutamine toimub kavakohaselt, 2008–2012

Vastavalt Kyoto protokollile on EL 15 liikmesriigid nõustunud vähendama kasvuhoonegaaside heidet aastateks 2008–2012 võrdlusaasta tasemega võrreldes 8 %¹. Uusimate saadaolevate seireandmete (2008²) kohaselt vähenes EL 15 riikide kasvuhoonegaaside koguheide viiendat aastat järjest ning oli ilma maakasutust, maakasutuse muutumist ja metsandust arvestamata 6,9 % väiksem kui võrdlusaastal. Kuigi alates 1990. aastast on EL 15 riikide majandus oluliselt kasvanud, mida tõendab SKP kasv peaaegu 45 % võrra, on EL 15 kasvuhoonegaaside heitkogused siiski vähenenud.

Aastal 2008 vähenesid EL 15 riikide kasvuhoonegaaside heitkogused 2007. aastaga võrreldes 1,9 %, samal ajal kui nende riikide SKP kasvas 0,6 %. **Joonisel 1 esitatud prognooside³ kohaselt saavutavad EL 15 riigid Kyoto eesmärgid.** Praegused prognoosid, mille puhul võetakse arvesse majanduslangust, viitavad sellele, et kõnealused eesmärgid isegi ületatakse.

Joonis 1: EL 15 riikide tegelikud ja kavandatud heitkogused

Märkus: nooled põhinevad aastate 2008–2012 keskmisel ega vasta seetõttu täpselt 2010. aasta kavandatud heitkoguste väärtustele. 2009. aasta heitkogused on Euroopa Keskkonnaameti esialgne hinnang.

Allikas: Euroopa Komisjon

Kasvuhoonegaaside heitkoguste hiljutiste prognooside kohaselt tegutsevad kuus liikmesriiki (Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Rootsi ja Ühendkuningriik) kavakohaselt, et saavutada riiklikud kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgid. Võttes arvesse Kyoto paindlike mehhanismide kavandatud kasutust, ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) uue osaleja reservi kasutamata saastekvoote ning süsiniku neeldajaid, võib ainult kahel liikmesriigil (Austria ja Itaalia) olla raskusi eesmärgi saavutamise, kuid see ei tohiks seada

ohtu kogu EL 15 üldist suutlikkust saavutada Kyoto eesmäärke. Prognooside kohaselt vähenevad heitkogused vähehaaval enamikus, alates 2004. aastast ELiga ühinenud 12 liikmesriigis ajavahemikus 2008–2012 ning üheksa nendest riikidest, kellel on Kyoto eesmärgid,⁴ saavutavad hinnangute kohaselt Kyoto sihttaseme või ületavad selle juba ainult olemasolevate põhimõtete ja meetmete abil. Sloveenia prognoosib, et ta saavutab oma sihttaseme juhul, kui kõigil olemasolevatel ja kavandatud meetmetel, sealhulgas Kyoto arvestusühikute ostul, on eeldatud tulemused.

EL 27 kasvuhoonegaaside koguheide oli 2008. aastal võrdlusaasta tasemest 14,3 % väiksem, seda ilma maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest pärit heite ja selle kõrvaldamiseta. Kasvuhoonegaaside heide vähenes 2007. aastaga võrreldes 2 % võrra, samal ajal kui EL 27 riikide majandus kasvas 0,7 %.

Lisaks vähenes 2009. aasta esialgsete andmete⁵ kohaselt EL 15 ja EL 27 kasvuhoonegaaside koguheide 6,9 % võrra 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga. Kõnealuste hinnangute põhjal on EL 15 riigid 12,9 % allpool võrdlusaasta taset ning ületavad esimest korda oma Kyoto kohustustega võetud 8 % eesmärgi. EL 27 heitkogus 2009. aastal oli ligikaudu 17,3 % allpool 1990. aasta võrdlusaasta taset. SKP muutus ajavahemikus 1990–2009 oli EL 15 puhul 38 % ja EL 27 puhul 40 %.

Uued meetmed ELi 2020. aasta kõrge sihttaseme saavutamiseks

2009. aastal vastuvõetud kliima- ja energeetikapakett⁶ moodustab põhimõtete ja meetmete tervikliku ning kõrgete eesmärkidega paketi kliimamuutuste ohjamiseks 2020. aastani ja pärast seda.

Alates 2013. aastast jaotatakse ELi ühine töö kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks 2020. aastaks 20 % võrra 1990. aasta tasemega võrreldes ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvate ja ülejäänud sektorite vahel järgmiselt:

- (a) ELi HKSi kuuluvate sektorite heitkoguseid tuleb vähendada 21 % võrreldes 2005. aasta tasemega;
- (b) ELi HKSi väliste sektorite heitkoguseid tuleb vähendada ligikaudu 10 % võrreldes 2005. aasta tasemega.

Heitkogused vähenevad üldiselt 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega, mis võrdub 14 %-lise vähenemisega võrreldes 2005. aasta tasemega. ELi HKSi kuuluvad sektorid peavad heitkoguseid rohkem vähendama, kuna nende sektorite heitkoguste vähendamine on kulutasuvam kui ülejäänud sektorite puhul, mis ei kuulu kõnealusesse süsteemi.

Alates 2009. aastast on tehtud täiendavaid ettevalmistusi kasvuhoonegaaside vähendamiseks võetud kohustuste täitmiseks 2020. aastaks. Seoses **ELi HKSi läbivaadatud direktiivi** rakendamisega hõlmab see muu hulgas komisjoni otsust, millega määratakse kindlaks selliste sektorite ja allsektorite loetelu, kus on oht kasvuhoonegaaside heite ülekandumiseks, ning komisjoni otsust kolmandaks kauplemisperioodiks välja antavate ühenduse saastekvootide üldkoguse kohta. Lisaks on ettevalmistamisel eeskirjad kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta ja kogu ühendust hõlmavate ühtlustatud eeskirjade kohta, mille alusel eraldatakse kvote kolmandaks perioodiks. Vaadatakse läbi registrite määrus, et teha vajalikke muudatusi.

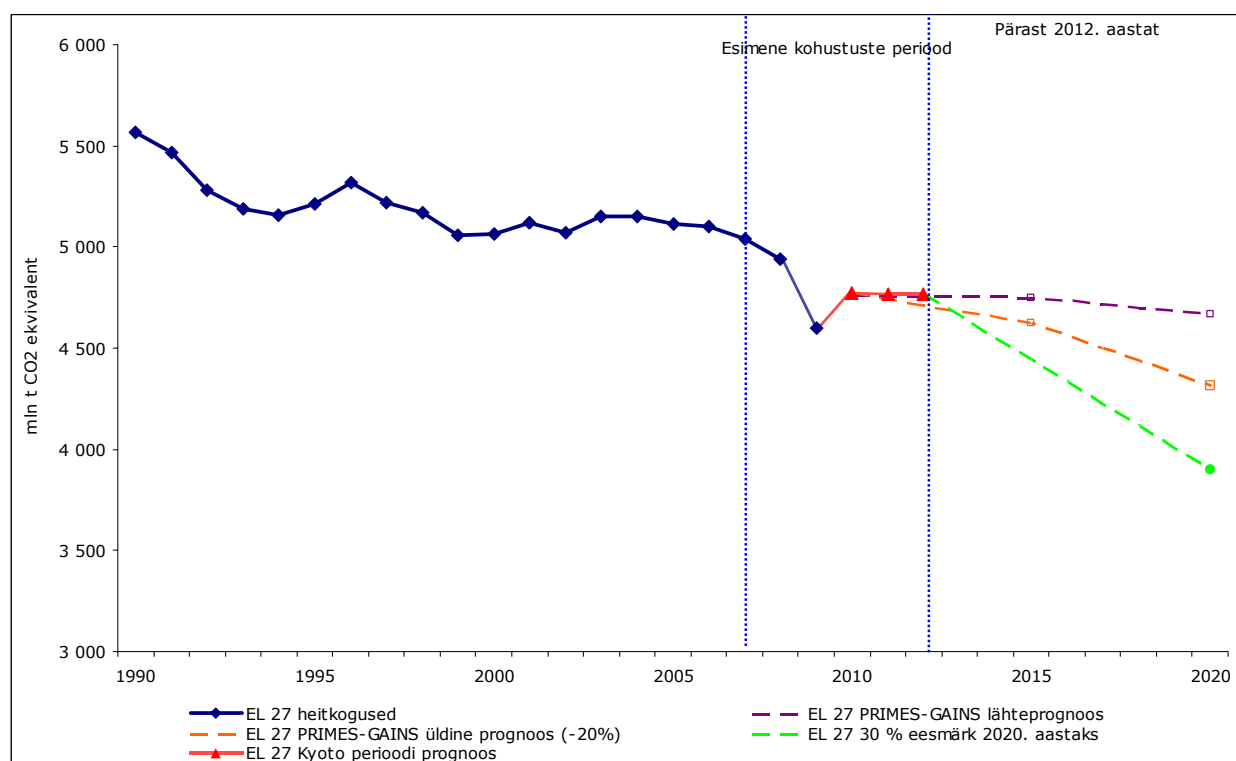
Jõupingutuste jagamist käsitleva otsusega reguleeritakse kasvuhoonegaaside heitkoguseid kõigis sektorites, välja arvatud ELi HKSi kuuluvad käitised ja lennundus, maakasutus,

maakasutuse muutumine ja metsandus ning rahvusvaheline meretransport. See kohustab liikmesriike piirama oma kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2013–2020 vastavalt lineaarsele vähendamiskavale koos iga-aastaste siduvate eesmärkidega. Selle abil liigutakse vastavates sektorites järk-järgult kokkulepitud 2020. aasta eesmärgi suunas. Liikmesriigid vastutavad oma heitkoguste piiramiseks vajalike põhimõtete ja meetmete määratlemise ja rakendamise eest. Liikmesriikide tegevuse jälgimiseks võetakse kasutusele töökindlam järelevalvesüsteem ning liikmesriikidel aidatakse võtta vajalikke parandusmeetmeid, kui nad ei suuda oma eesmärgi saavutada. Komisjon alustas tööd jõupingutuste jagamist käsitleva otsuse alusel võetavate rakendusmeetmetega, mille kohaselt määratakse kindlaks liikmesriikide absoluutväärtused aastateks 2013–2020 ning kehtestatakse läbipaistvad eeskirjad aastaste aastekvootide ülekandmise kohta liikmesriikide vahel.

Eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heidet 20 % on sätestatud ka tööhõivet ning arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu käsitlevas Euroopa 2020. aasta strateegias, mis võeti vastu Euroopa Ülemkogus juunis 2010. Heitkoguste vähendamine on üks strateegia viiest peamisest eesmärgist.

Joonisel 2 on näidatud märkimisväärset lahknevust 2020. aasta prognooside (-20 %) ja ELi 2020. aasta sihttaseme (-30 %) vahel, mistõttu EL peab suurendama oma jõupingutusi kasvuhoonegaaside vähendamisel. Olenevalt tegelikust sihttasemest peab heide 2020. aastal võrreldes lähtesenaariumiga vähenema 350–800 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti. See tähendab, et EL ja liikmesriigid peavad uusi õigusakte rakendama niipea kui võimalik, et heitkogused väheneksid vajalikul määral.

Joonis 2: EL 27 riikide tegelikud ja prognoositud heitkogused

Märkus: 2009. aasta heitkogused vastavalt Euroopa Keskkonnaameti esialgsele hinnangule.

Allikas: Euroopa Komisjon

2. TEGELIKUD EDUSAMMUD AASTATEL 1990–2008

2.1. Kasvuhoonegaaside heitkoguste suundumused

ELi kasvuhoonegaaside üldheite arengut mõjutavad tugevasti kaks suurimat heitetekitajat, Saksamaa ja Ühendkuningriik, kelle heitkogus kokku moodustab EL 27 kasvuhoonegaaside koguheitest umbes kolmandiku. Nende kahe liikmesriigi kasvuhoonegaaside koguheide vähenes 2008. aastal 1990. aastaga võrreldes 417 miljoni tonni CO₂ ekvivalendi võrra.

Positiivsete suundumuste peamised põhjused Saksamaal (-22% aastatel 1990–2008) on elektri- ja küttejaamade ning soojuse ja elektri koostootmise pidev tõhustumine ning viie uue liidumaa majanduse ümberkorraldamine pärast Saksamaa taasühinemist. Kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähendati Ühendkuningriigis (-18,5 % aastatel 1990–2008) peamiselt energiaturgude liberaliseerimisega ja sellele järgnenud üleminekuga elektritootmises kütusena kasutatud naftalt ja kivisöelt gaasile ning meetmete võtmisega N₂O heite vähendamiseks adipiinhappe tootmisel.

Itaalia ja Prantsusmaa on suuremate heitetekitajate seas kolmandal ja neljandal kohal, mõlema riigi heitkoguste osakaal on 11 %. Itaalia kasvuhoonegaaside heitkogused olid 2008. aastal 1990. aasta tasemega võrreldes umbes 5 % suuremad. Need suurenesid pärast 1990. aastat eeskätt maanteetranspordi, elektri- ja soojatootmise ning bensiini rafineerimise tõttu. Prantsusmaa heitkogus oli 2008. aastal 1990. aasta tasemega võrreldes 6 % väiksem. Märkimisväärselt on vähendatud adipiinhappe tootmisest tuleneva N₂O heidet. Kuid autotranspordist lähtuv CO₂ heide kasvas aastatel 1990–2008 märgatavalt.

Hispaania ja Poola on EL 27 suuremate heitetekitajate seas viiendal ja kuuendal kohal, nende heitkogused moodustavad EL 27 kasvuhoonegaaside koguheitest ligikaudu 8 %. Hispaania heitkogus kasvas 1990. ja 2008. aasta vahel 42 %. See tulenes suuresti autotranspordi, elektri- ja soojatootmise ning töötleva tööstuse heite kasvust. Poolas vähenesid kasvuhoonegaaside heitkogused aastatel 1990–2008 12,7 % (-29,8% alates võrdlusaastast, mis Poola puhul on 1988). Peamised heite vähenemist soodustavad tegurid olid Poolas (nagu teisteski Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides) energiat raiskava rasketööstuse langus ning majanduse üldine ümberkorraldamine 1980. aastate lõpus ja 1990. aastate alguses, samuti energiatõhususe suurendamine aastatel 1990–2008. Märkimist väärivaks erandiks oli transport (eriti autotransport) – selles valdkonnas heide nimelt kasvas.

Aastal 2008 olid seitsme liikmesriigi kasvuhoonegaaside heited võrdlusaasta tasemest kõrgemad, samas kui ülejäänud 18 liikmesriigis olid heited võrdlusaasta tasemest madalamad. Küprosel ja Maltal puuduvad Kyoto protokollis kohased kohustused heitkoguste vähendamiseks. Nende riikide heitkogused olid 2008. aastal suuremad kui 1990. aastal. Kasvuhoonegaaside heitkoguste protsentuaalsed muutused võrdlusaastast 2008. aastani ulatuvad -54 %st (Läti) kuni +40 %ni (Hispaania).

2.2. Kasvuhoonegaaside heite intensiivsus ja heide inimese kohta 2008. aastal

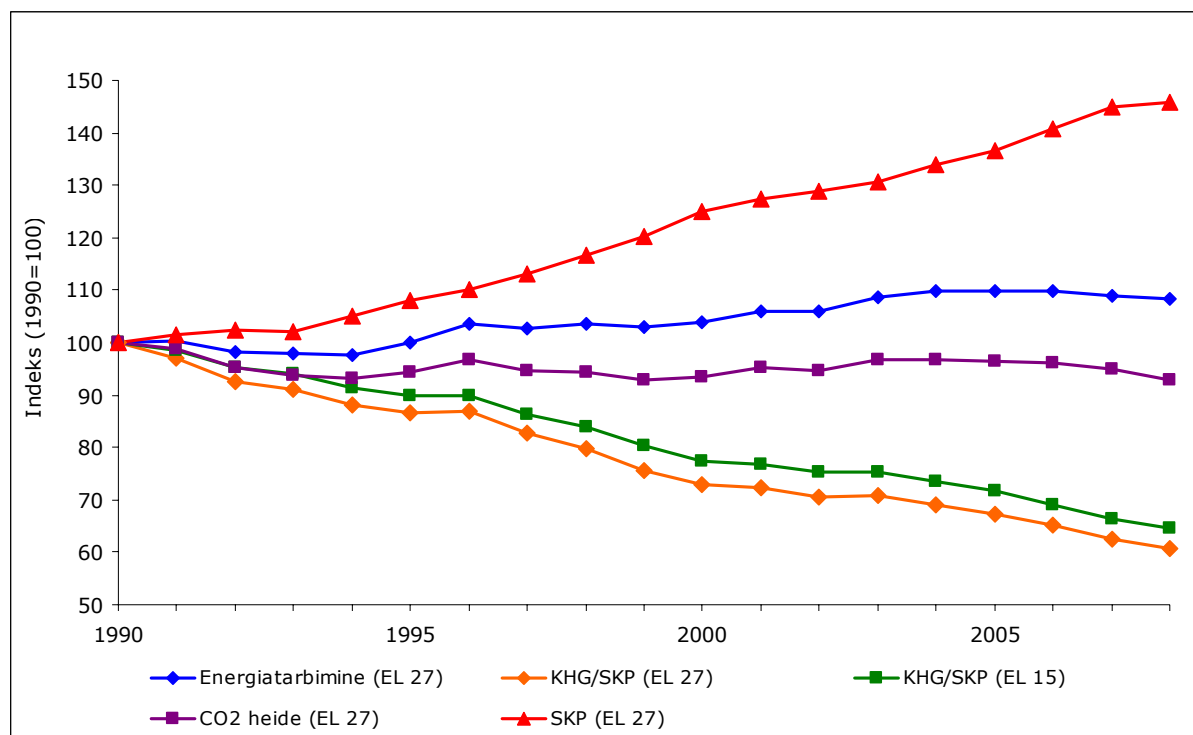
Heitkogus nii EL 15 kui EL 27 riikides on vähenenud, samas kui majandus on oluliselt kasvanud. See viitab asjaolule, et seos kasvuhoonegaaside heitkoguste suurenemise ja SKP kasvu vahel on vähenenud EL 15 riikides alates 1993. aastast ja EL 27 riikides alates 1996. aastast. Ajavahemikul 1990–2008 kasvas EL 15 riikide SKP 45 % ja heitkogused vähenesid samas 6,5 %, EL 27 riikides kasvas SKP 46 % ning kasvuhoonegaaside heitkogused vähenesid 11,3 %.

Kõik ELi liikmesriigid, välja arvatud Küpros, Portugal ja Hispaania, on hoolimata tugevast majanduskasvust oma heitkoguseid ajavahemikul 1990–2008 oluliselt vähendanud. See on eelkõige toimunud Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides tänu muudatustele energiat raiskaval rasketööstusel põhinevas tootmissektoris.

Aastal 2008 oli EL 15 heitkogus keskmiselt 10,1 tonni CO₂ ekvivalenti inimese kohta, mis tähendab vähenemist 0,2 tonni CO₂ ekvivalendi võrra 2007. aastaga võrreldes või 1,5 tonni CO₂ ekvivalendi võrra 1990. aastaga võrreldes. EL 27 keskmine oli 9,9 tonni CO₂ ekvivalenti inimese kohta. Kasvuhoonegaaside heitkogused inimese kohta erinevad aga oluliselt Euroopa riikide vahel, ulatudes 5,2–25,8 tonni CO₂ ekvivalendini inimese kohta. See on seotud iga riigi energiamahukuse ja energialiikidega (vt ka komisjoni talituste töödokumendi joonis 2).

Kogu ELis vähenes 1990. aastatel heitkogus inimese kohta. Aastatel 2000–2008 vähenes see 7,7 % EL 15 riikides, kuid suurenes 4,5 % EL 12 riikides. Kasvuhoonegaaside heitkogused inimese kohta vähenesid aastatel 1990–2008 kõige rohkem Hispaanias, Portugalis, Maltal ja Küprosel.

Joonis 3: Kasvuhoonegaaside heite intensiivsus EL 15 ja EL 27 riikides, SKP, energiatarbimine ja CO₂ heide EL 15 riikides

2.3. Kasvuhoonegaaside heitkogused 2008. aastal võrreldes 2007. aastaga

Ajavahemikul 2007–2008 vähenes EL 27 riikide heitkogus 99,0 miljoni tonni CO₂ ekvivalendi võrra (2%), samas kui EL 15 riikide heitkogus vähenes 75,7 miljoni tonni CO₂ ekvivalendi võrra (1,9 %). Kasvuhoonegaaside heitkogused suurenesid või püsisid samal tasemel kõikides ELi riikides, välja arvatud Belgia, Saksamaa, Küpros, Slovakkia ja Sloveenia.

Hispaania, Ühendkuningriik, Itaalia ja Soome aitasid kasvuhoonegaaside heitkoguste üldisele vähenemisele oluliselt kaasa (vastavalt -32,9, -11,8, -11,1 ja -7,9 miljonit tonni CO₂

ekvivalenti). Kasvuhoonegaaside heitkogused vähenesid oluliselt ka Rumeenias, Tšehhi Vabariigis ja Poolas (vastavalt -6,7, -6,1 ja -4,3 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti). Heide vähenes peamiselt tänu riikliku elektri- ja soojatootmise väiksemale tootmismahule ning autotranspordi ja töötleva tööstuse väiksematele heitkogustele.

Kasvuhoonegaaside koguheide suurenes kõige enam Belgias (3,0 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti) ja Slovakkias (0,9 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti), mille põhjuseks olid kasvuhoonegaaside suurenenud heitkogused energiasektoris, eelkõige kütuse põletamise tõttu.

Märkimist väärib EL 15 riikides autotranspordist tuleneva heite vähenemine olulisel määral (-22,8 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti või -2,9 %). Kõigis EL 15 riikides, välja arvatud Belgia, Luksemburg ja Madalmaad, vähendati heitkoguseid. Kõige rohkem vähenesid heitkogused Prantsusmaal (-6,3 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti), Hispaanias (-6,2 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti), Itaalias (-4,8 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti), kus suurenes jõudsalt biokütuste kasutamine, ning Ühendkuningriigis (-4,3 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti). Lisaks vähenes heide Tšehhi Vabariigis, Eestis, Ungaris, Lätis, Leedus ja Maltal.

Esimest korda alates 1992. aastast vähenesid EL 27 riikides rahvusvahelisest lennundusest ja meretranspordist tulenevad heitkogused (ligikaudu 1,2 % võrreldes 2007. aastaga) ja seda osaliselt majanduslanguse tõttu. Need kaks sektorit annavad ligikaudu 5,9 % kasvuhoonegaaside koguheitest EL 27 riikides, kuid Kyoto eesmärgid neid sektoreid ei hõlma.

Siiski on oluline säilitada edaspidi kontrolli transpordisektorist tuleneva heite üle.

2.4. Heitkoguste suundumused peamistes sektorites

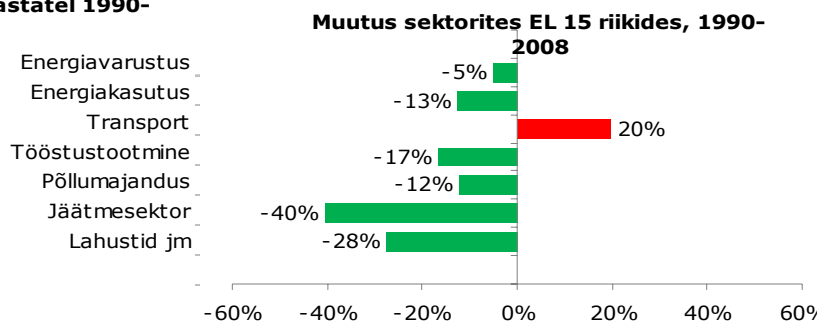
Joonisel 4 on näidatud, et energiavarustus ja -tarbimine ning transport on kõige tähtsamad sektorid, kuna neist tulenes 2008. aastal 80 % EL 15 riikide koguheitest. Transpordist pärineb 21 % kasvuhoonegaaside koguheitest, põllumajandusest 10 %, tööstustootmisest 8 % ja jäätmesektorist 3 %.

Energiasektori, põllumajanduse, tööstustootmise ja jäätmesektori heite vähenemist on osaliselt tasakaalustanud transpordisektori heite oluline suurenemine (vt ka komisjoni talituste töödokument). Kokkuvõttes võib öelda, et EL 15 riikides võrreldes 1990. aastaga:

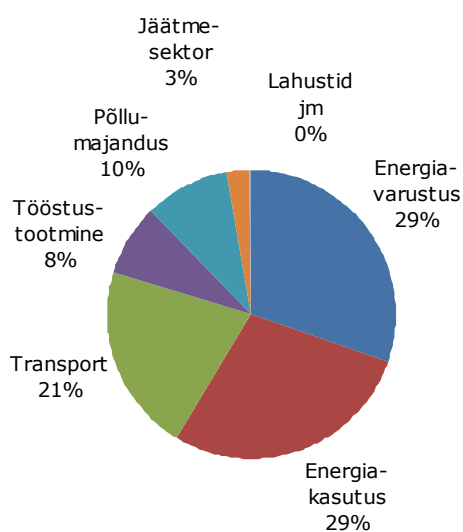
- vähenes energiavarustusega seotud heide 5 % ja energiakasutusega seotud heide 13 %;
- suurenes transpordisektori heide 20 %;
- vähenes tööstustootmise heide 17 %, peamiselt tänu adipiinhappe ning halogeensüsivesinike ja väävelheksafluoriidi tootmisest tuleneva heite vähenemisele;
- vähenes põllumajandusega seotud heide 12 % tänu kariloomade arvu vähenemisele ning mineraalväetiste ja sõnniku vähemale kasutamisele;
- vähenes jäätmesektori heide 40 % tänu prügilate metaaniheite vähenemisele.

Joonis 4: Kasvuhoonegaaside (KHG) heitkoguste muutused EL 15 riikides sektorite kaupa ja sektorite osakaal

Muutus sektorite heitkogustes aastatel 1990-2008

Sektorite osakaal EL 15 riikides, 2008

Allikas: Euroopa Keskkonnaamet

3. KAVANDATUD EDUSAMMUD KYOTO EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL

3.1. Kasvuhoonegaaside heitkoguste prognoosid

Kyoto kohustuste täitmiseks tehtud edusammudele antud hinnang põhineb PRIMES/GAINS mudeli prognoosidel, välja arvatud Taani ja Iirimaa puhul, kes esitasid ajakohastatud ja täielikud prognoosid 2010. aastaks. Täiendavad üksikasjad vt komisjoni talituste töödokumendi tabelid 7 ja 8.

3.1.1. EL 15 riigid

Joonisel 5 on esitatud ELi HKSi väliste sektorite prognoosid ning hinnatud erinevust prognoositud heitkoguste ja kõnealuste sektorite sihttasemetega vahel. Kõigi sektorite koondprognoosid näitavad, et kohustuste perioodil on EL 15 riikides kasvuhoonegaaside heitkogused tõenäoliselt 10,4 % väiksemad kui võrdlusaastal, st EL 15 riigid ületavad Kyoto eesmärgid 2,4 %. Kui võtta arvesse seda, et:

- (1) valitsused kasutavad Kyoto mehhanisme ja sellega peaks heide ootuste kohaselt vähenema veel 2,7 % võrra ja
- (2) Kyoto protokolli artikli 3 lõigete 3 ja 4 kohase tegevusega kõrvaldatud koguheide EL 15 riikides vastab heite vähenemisele 1,0 % võrra,

prognoositakse EL 15 heite vähenemist isegi rohkem. Eeldades, et kõikide kõnealuste meetmete mõju on ootuspärane, võib kohustuste perioodiks prognoosida kasvuhoonegaaside koguheite vähenemist 14,2 % võrra võrdlusaasta tasemetega võrreldes.

Pidades aga silmas ELi kõrget eesmärki vähendada heidet 2020. aastaks 20 % võrreldes 1990. aastaga ning et hõlbustada kõnealuse eesmärgi saavutamist, on esmatahtis, et liikmesriigid vähendavad heitkoguseid õigel ajal mitte üksnes olemasolevate põhimõtete ja meetmete kaudu, vaid et nad kiirendaksid ka lisapõhimõtete ja -meetmete väljatöötamist ning täielikku rakendamist.

3.1.2. EL 12 riigid

Ülejäänud 12 liikmesriigi koguheide väheneb olemasolevaid riiklikke põhimõtteid ja meetmeid kasutades prognooside kohaselt vähehaaval võrreldes 2008. aastaga, kuid jääb kohustuste perioodil siiski ligikaudu 36,8 % võrdlusaasta tasemest allapoole. Sloveenia on EL 12 riikidest ainus liikmesriik, kes kavatseb investeerida Kyoto mehhanismidesse. Sloveenia, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Poola kavatsevad võtta arvesse süsiniku neeldajaid. Tšehhi Vabariik, Ungari, Läti ja Slovakkia kavatsevad müüa osa oma lubatud koguse ühikute (LKÜ) ülejäägist.

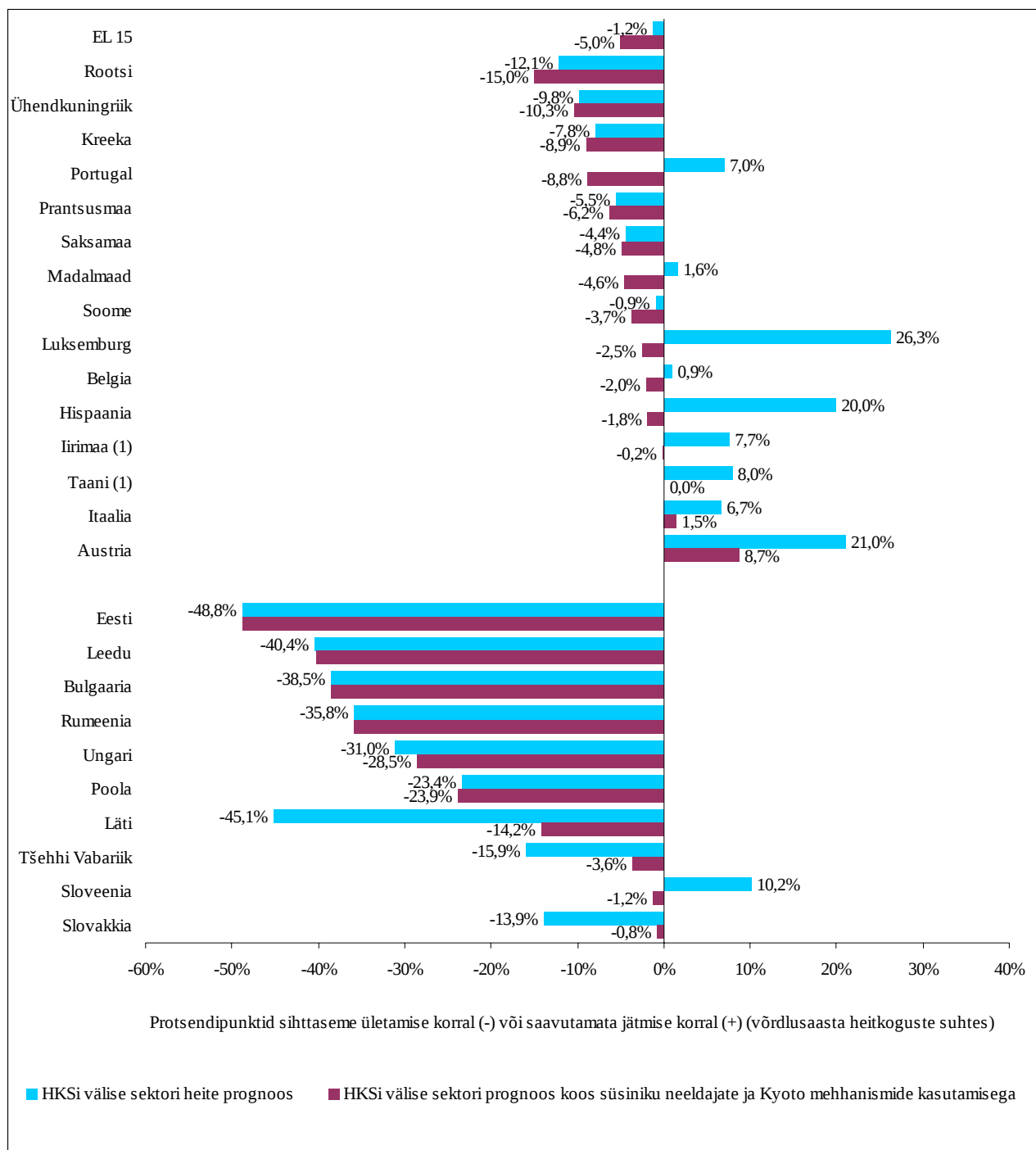
3.1.3. EL 27 riigid

Prognoositakse, et EL 27 riikide kasvuhoonegaaside koguheide on kohustuste perioodil võrdlusaasta tasemest umbes 17,3 % väiksem. See põhineb PRIMES/GAINS mudeli prognoosidel, milles võetakse arvesse olemasolevaid põhimõtteid ja meetmeid. Prognoositav vähenemine on isegi suurem, kui arvesse võtta mõju, mida avaldavad süsiniku neeldajad ja arvestusühikud, mida valitsused Kyoto mehhanismide kaudu omandavad.

Kõnealuse heitkoguse prognoosi puhul tuleb arvesse võtta heitkoguste juba saavutatud vähenemist - 11,3 % EL 27 riikides aastatel 1990–2008, samuti 2020. aasta prognoose. Seetõttu tuleb kogu ELis

tulevikus kiirendada jõupingutusi heitkoguste vähendamiseks, et saavutada 2020. aastaks -20 % ja -30 % eesmärk.

Joonis 5: Suhteline erinevus (sihttasemete ületamine või saavutamata jätmine) ELi HKSi väliste sektorite kasvuhooonegaaside kohustuste perioodi prognooside ja vastavate 2008–2012. aasta sihttasemete vahel, lähtudes prognoosidest ning Kyoto mehhanismide ja süsiniku neeldajate kasutamisest.

Märkus: 1) Taani ja Iirimaa puhul kasutati riiklikke prognoose; (2) muude liikmesriikide puhul (välja arvatud Küpros, ja Malta, kellel puuduvad Kyoto protokolli kohased kohustused heitkoguste vähendamiseks) on kasutatud PRIMES/GAINS mudeli prognoose; 3) ELi HKSi alusel uute osalejate reservist saadud kasutamata saastekvootide kasutamist võeti arvesse nende liikmesriikide puhul, kes plaanivad neid kasutada väljaspool ELi HKSi (Taani ja Iirimaa).

Allikas: Euroopa Komisjon

3.2. ELi kliimamuutuste poliitika rakendamine

Euroopa kliimamuutuste programm.

EL 27 riikide põhimõtete ja meetmete hindamisega määratleti **kaheksa ühist ning kooskõlastatud põhimõtet ja meedet, millest eeldatakse, et need aitavad ELis kasvuhoonegaaside heitkoguseid oluliselt vähendada**. Eeldatavasti vähendatakse kõige rohkem heitkoguseid seoses ELi heitkogustega kauplemise süsteemi direktiiviga (2003/87/EÜ) ja taastuvenergia direktiiviga (2009/28/EÜ), millega edendatakse taastuvenergiaallikatest pärineva energia tootmist. Transpordisektoris on väga tähtis kütusekvaliteedi direktiiv ja autode CO₂ heite vähendamine. Energianõudlust vähendatakse energiatõhususe, energia maksustamise ning soojuse ja elektri koostootmise edendamise direktiivide kaudu. Samuti prognoositakse, et Kyoto protokollid paindlikud mehhanismid aitavad kasvuhoonegaaside heitkoguseid oluliselt vähendada.

Lisaks loetletud kaheksale tähtsaimale põhimõttele ja meetmele **määratleti veel viis ühist ning kooskõlastatud lisapõhimõtet ja -meedet**, mis aitavad hinnangute kohaselt samuti oluliselt vähendada heiteid kogu ELis. Need viis põhimõtet on: prügiladirektiiv (99/31/EÜ), uute kuumaveekatelde tõhususe normid, kodumasinat märgistamise direktiiv (2000/13/EÜ), saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv, (2008/1/EÜ) mida muudetakse tööstusheidete direktiiviga ning programm „Motor Challenge”, mille eesmärk on parandada tööstuslike elektrimootorite energiatõhusust. Fluoritud gaaside määrase (842/2006/EÜ) ja liikuvate kliimaseadmete direktiivi (2006/40/EÜ) vastuvõtmise ajal eeldati, et nende abil väheneb kasvuhoonegaaside koguheide igaga aastaga kuni 23 miljoni tonnini CO₂ ekvivalendini 2010. aastaks. Praegu vaadatakse läbi nende kahe õigusakti tegelikku mõju kasvuhoonegaaside heite vähenemise seisukohast.

Loetletud kaheksa tähtsaimat põhimõtet aitavad saavutada 92 % koguheite vähenemisest EL 27 riikides tänu ühistele ning kooskõlastatud põhimõtetele ja meetmetele. See näitab, kui olulised on kõnealused põhimõtted, et aidata liikmesriikidel täita heitkoguste vähendamise kohustusi.

Hiljutine areng

Alates kliima- ja energiapaketi vastuvõtmisest töötatakse rakendusmeetmete kallal. Aastaks 2013 tuleb vastu võtta ligikaudu 20 uut õigusakti, et tagada läbivaadatud ELi HKSi nõuetekohane toimimine ning valmistada ette alus kasvuhoonegaaside heitkoguste eesmärkide rakendamiseks ELi HKSi välistes sektorites.

Praegu tegeletakse ettevalmistustööga kogu ühendust hõlmavate kvootide eraldamise ühtlustatud eeskirjade väljatöötamiseks, mille alusel eraldatakse kvote kolmandaks perioodiks. Saastekvootide eraldamine põhineb võimaluse piires ambitsioonikatel sihttasemetel, mis soodustaks innovatsiooni ja eelistaks tõhusamalt töötavaid käitisi, mis on investeerinud vähem CO₂-heidet tekitavasse tootmisesse. Juulis 2010 kiitsid liikmesriigid heaks komisjoni määrase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta. Vaadati läbi ka registrite määrus, et koostada HKSi uus ühtne register. Kiiresti on võetud meetmeid seoses tõendatud heitkoguste vähendamise ühikute (THV) taaskasutuse ja pettusega, parandades juurdepääsukontrolli ja turvalisust.

2009. aastal alustati jõupingutuste jagamist käsitleva otsuse alusel tööd rakendusmeetmetega, mille kohaselt määratakse kindlaks liikmesriikide aastate 2013–2020 eesmärkide

absoluutväärtused ning kehtestatakse läbipaistvad eeskirjad aastaste saastekvootide ülekandmise kohta liikmesriikide vahel.

Välja on töötatud NER300 otsus, milles on sätestatud kriteeriumid ja meetmed, et rahastada laiaulatuslikke ärilisi süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tutvustusprojekte ning taastuvenergiaga seotud innovatiivseid tehnoloogialahendusi läbivaadatud ELi HKSi raames; kõnealune otsus peaks lähiajal ametlikult vastu võetama. Samuti jätkub töö süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiivi eri aspekte käsitlevate juhenddokumentide ettevalmistamisega direktiivi ühetaoliseks rakendamiseks ja see lõpetatakse eeldatavasti 2010. aasta lõpuks.

Lisaks jätkub töö sõiduautode süsinikdioksiidiheiteid reguleeriva määruse (EÜ) nr 443/2009 rakendusmeetmetega.

Hiljuti vastuvõetud õigusaktid

Kliima- ja energeetikapaketi rakendamine:

- (1) **ELi HKS ja kasvuhoonegaaside heite ülekandumine:** komisjoni otsus 2010/2/EL,⁷ millega määratakse kindlaks selliste sektorite ja allsektorite loetelu, mille puhul kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu peetakse märkimisväärseks.
- (2) **ELi HKSi ülemmäär:** komisjoni otsus 2010/384/EL,⁸ ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohaselt 2013. aastaks välja antud ühenduse saastekvootide üldkoguse kohta.
- (3) **Süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine ELi HKSi:** komisjoni otsus 2010/345/EÜ,⁹ millega muudetakse otsust 2007/589/EÜ seoses süsinikdioksiidi kogumisest, transpordist ja geoloogilisest säilitamisest tekkiva kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse suuniste lisamisega.

Muud:

- (4) **Lennundus ja ELi HKS:** komisjoni määrus (EL) nr 82/2010,¹⁰ millega muudetakse määrust (EÜ) nr 748/2009 nimekirja kohta õhusõiduki käitajatest, kes teostasid määruse direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud lennutegevusi 1. jaanuaril 2006 või pärast seda, millega täpsustatakse iga õhusõiduki käitajat haldav liikmesriik.
- (5) **Lennundus ja ELi HKS:** komisjoni määrus (EL) nr 606/2010,¹¹ milles käsitletakse Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsiooni (Eurocontrol) poolt teatavate väikeste saasteallikate hulka kuuluvate õhusõidukite käitajate kütusetarbimise hindamiseks välja töötatud lihtsustatud vahendi heakskiitmist.

3.3. ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) rakendamine

ELi HKSi esimene periood hõlmas aastaid 2005–2007. Praegu on ELi HKSi kasutajad teise kauplemisperioodi keskpaigas (2008–2012). 2013. aastal hakkab kehtima läbivaadatud süsteem. Lisateave läbivaadatud ELi HKSi rakendamise kohta vt punkt 3.2.

3.3.1. *Teine kauplemisperiood (2008–2012)*

Kogu ELis on saastekvootide ülemmäär 2008–2012. aastaks 2,081 miljardit saastekvooti aastas, mis on 10,5 % väiksem, kui oli esialgu välja pakutud riiklikes saastekvootide eraldamise kavades, mille liikmesriigid esitasid. 2009. aastal osales süsteemis 11 032 käitist.

Aastal 2009 oli ELi HKSi kuuluvate ja EL 27 riikides asuvate käitiste tõendatud koguheide 1,85 miljardit tonni CO₂, mis on peaaegu 12 % väiksem kui 2008. aastal. Heitkoguste vähenemist põhjustasid peamiselt kolm põhifaktorit: majandussurutisest tingitud majandustegevuse langus, gaasi madalam hind 2009. aastal ning käitiste võetud vähendamismeetmed.

3.3.2. *Käitajate võimalused kasutada ühisorakendust ja puhta arengu mehhanismi*

Teise perioodi riiklikus saastekvootide eraldamise kavas kehtestas iga liikmesriik käitajatele projektipõhiste (ühisorakenduse ja puhta arengu mehhanismi projektid) arvestusühikute kasutamise piirangu. Kokku võivad heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvad käitised kõikidest liikmesriikidest kasutada teisel kauplemisperioodil kuni 278 miljonit tõendatud heitkoguste vähendamise ühikut (THV) või heitkoguste vähendamise ühikut (HVÜ) aastas, mis vastab 13,4 %le ELi selle perioodi saastekvootide ülemmääradele. Aastal 2009 kasutasid käitajad 82 miljonit THVd või HVÜd, mis on 4,39 % kõigist tagastatud saastekvootidest. Alates 2013. aastast vaadatakse ühisorakenduse ja puhta arengu mehhanismi arvestusühikute kasutamise eeskirjad läbi vastavalt ELi HKSi direktiivi läbivaadatud versioon¹³ sätestatule.

3.4. **Valitsuste plaanid kasutada Kyoto mehhanisme**

Kümme EL 15 liikmesriiki -ning Sloveenia on otsustanud kasutada Kyoto eesmärkide saavutamiseks Kyoto mehhanisme. Need EL 15 kümme liikmesriiki omandaksid Kyoto protokollis esimese kohustusteperioodi täitmiseks kokku 116,7 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti aastas. See moodustab ligikaudu 2,7 protsendipunkti EL 15 Kyoto eesmärgist, mis on -8 % (vt komisjoni talituste töödokumendi tabel 12). Vaadates arvestusühikute arvu, mis on juba kantud liikmesriikide kontodele registris, on see kogus siiski palju väiksem, ulatudes ligikaudu 28 miljoni tonni CO₂ ekvivalentini.

Kõnealused kümme liikmesriiki on otsustanud investeerida ligikaudu kolm miljardit eurot, et omandada ühikuid ühisorakendust ja puhta arengu mehhanisme kasutades või saastekvootidega kauplemise kaudu. Hispaania, Austria, Madalmaad, Luksemburg ja Portugal eraldasid viieaastaseks kohustusteperioodiks suurima eelarve, vastavalt 638 miljonit eurot, 531 miljonit eurot, 507 miljonit eurot, 360 miljonit eurot ja 305 miljonit eurot. Sloveenia eelarve on hinnanguliselt 80 miljonit eurot.

Seoses liikmesriikide müüdud LKÜdega on registriandmete kohaselt üle kantud ligikaudu 56 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti. Tšehhi Vabariik, Ungari, Läti ja Slovakkia teatasid oma soovist arvestusühikuid müüa.

3.5. **Süsiniku neeldajate kavandatud kasutamine**

Lisaks erinevatele kasvuhoonegaaside heite allikatele suunatud põhimõtetele ja meetmetele saavad liikmesriigid kasutada süsiniku neeldajaid (vt komisjoni talituste töödokumendi tabel 13). Siiani esitatud teabest selgub, et kohustusteperioodi jooksul seotakse EL 15 riikides Kyoto protokollis artikli 3 lõike 3 kohase metsastamis- ja taasmetsastamistegevuse tulemusena ligikaudu 12,1 miljonit tonni süsinikdioksiidi aastas (kogu netokogus). Lisaks sellele

prognoositakse, et artikli 3 lõike 4 kohase tegevuse tulemusel peaks EL 15 riikides kohustusteperioodil seotama 27,7 miljonit tonni süsinikdioksiidi aastas ning EL 12 riike arvesse võttes 34,2 miljonit tonni süsinikdioksiidi aastas.

Kogu artikli 3 lõigete 3 ja 4 kohane tegevus EL 15 riikides peaks vähendama heitkogust 42,5 miljoni tonni CO₂ võrra kohustusteperioodi aastas, mis moodustab ligikaudu 12,5 % EL 15 riikide kohustusest vähendada heitkoguseid 341 miljonit tonni CO₂ võrra kohustusteperioodi aastas võrdlusaasta heitetasemega võrreldes.

4. 2020. AASTA EESMÄRGI SAAVUTAMINE

4.1. ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärk 2020. aastaks

Kliima- ja energeetikapaketi on EL 27 riikidele seatud eesmärk vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20 %. ELi ühine töö kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks 2020. aastaks 20 % võrra 1990. aasta tasemega võrreldes (-14 % võrreldes 2005. aastaga) jaotatakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvate ja ülejäänud sektorite vahel järgmiselt:

- (a) ELi HKSi kuuluvate sektorite heitkoguste vähendamine 21 % võrreldes 2005. aasta tasemega;
- (b) ELi HKSi välistes sektorites heitkoguste vähendamine 10 % võrreldes 2005. aasta tasemega.

Kõnealune eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid on lisatud ka tööhõivet ning arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu käsitlevasse Euroopa 2020. aasta strateegiasse, mis võeti vastu Euroopa Ülemkogus juunis 2010. Euroopa 2020. aasta strateegia kohaselt tuleb eesmärkide täitmiseks tehtud edusamme hinnata igal aastal.

4.2. Eesmärkide saavutamist toetavad põhimõtted

Heitkoguste vähendamise eesmärgid aastateks 2013–2020 on määratletud jõupingutuste jagamise otsuses ja läbivaadatud ELi HKSi direktiivis. Lisaks aitavad muud ELi põhimõtted kaasa liikmesriikide eesmärkide saavutamisele, näiteks taastuvenergia siduvad sihttasemed, uute sõiduautode heitenormid, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise direktiiv või kütusekvaliteedi direktiiv. Lisaks ELi põhimõtetele on oluline roll liikmesriikide poliitikal, seda eelkõige HKSi väliste sektorite heite vähendamisel.

4.3. Prognoositud puudujääk eesmärkideni jõudmisel

Nagu tabelist 1 näha, ei ole komisjoni hiljutiste prognooside kohaselt, milles on võetud arvesse majanduskriisi mõju, rakendatud riiklikud poliitikameetmed (2009. aasta seisuga) olnud piisavad selleks, et saavutada ELi heitkoguste vähendamise eesmärgid 2020. aastal.

Tabel 1. Kasvuhoonegaaside heitkoguste (KHG) vähendamine EL 27 riikide siseselt lähtestsenaariumi korral

EL 27 lähtestsenaarium	KHG kokku	ELi HKSi välised sektorid
Kasvuhoonegaaside koguheide 2005–2020	-7%	-3.5%

Heitkoguste vähendamise eesmärk 2005–2020	-14%	-10%
---	------	------

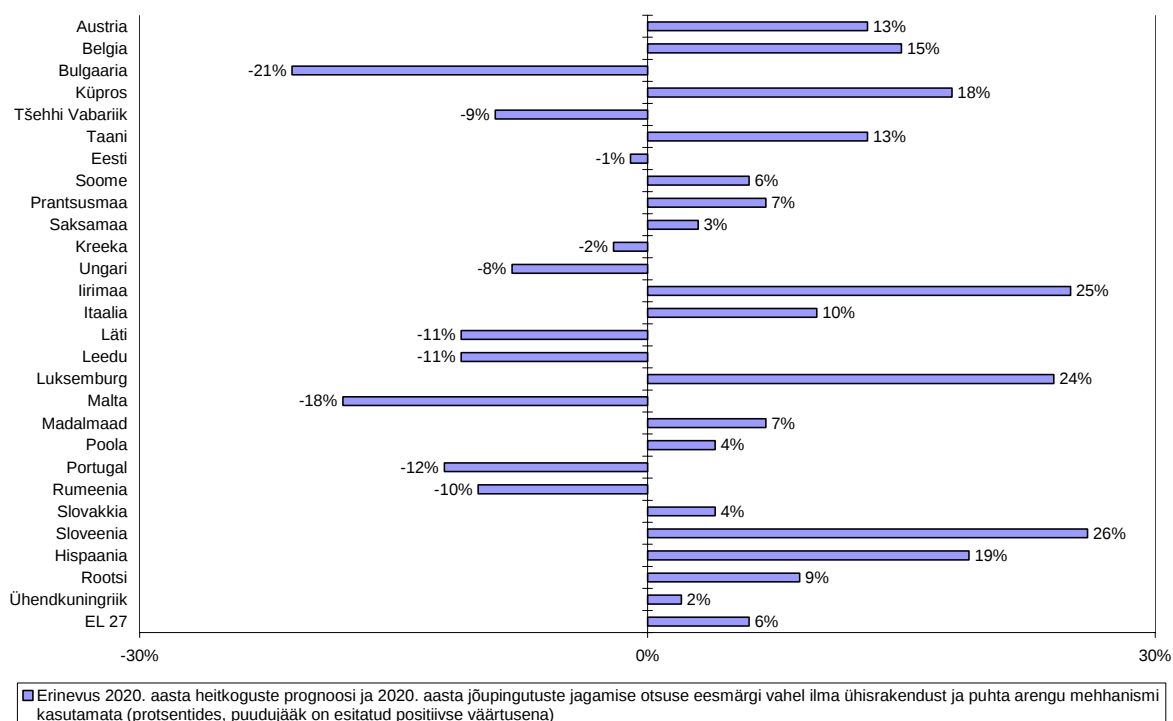
Märkus: Täiendavad üksikasjad prognooside kohta vt KOM(2010) 265 (lõplik) ning sellele lisatud komisjoni talituste töödokument SEK(2010) 650, 2. osa

Allikas: Euroopa Komisjon

Hoolimata positiivsest suundumustest Kyoto protokolliga kohustuste täitmisel (2008–2012 prognoosid) tuleb rohkem pingutada ja võtta täiendavaid meetmeid 2020. aasta eesmärkide saavutamiseks. Jõupingutuste jagamise otsuse ja läbivaadatud ELi HKSi direktiiviga ettenähtud paindlikkus, näiteks projektipõhiste arvestusühikute kasutamine, aitab samuti kaasa eesmärkide saavutamisele.

EL 27 riikide ELi HKSi väliste sektorite heitkogused vähenevad prognooside kohaselt aastatel 2005–2020 3,5 % vastavalt PRIMES-GAINS lähtestsenaariumile (vt tabel 1). See tuleneb peamiselt muude kui CO₂ heidete vähendamisest ligikaudu 8 % ning CO₂ heite püsimisest samal tasemel, mis vähendab heidet ligikaudu 1 %. Tõenäoliselt ei saavutata 2020. aastal ELis HKSi väliste sektorite eesmärki -10 %. Ühisrakendust ja puhta arengu mehhanismi kasutamata on eesmärgi saavutamisest puudu ELi tasandil ligikaudu 6 % (vt joonis 6); seega on vaja täiendavaid meetmeid ja koostoimet taastuvenergia direktiivi ja jõupingutuste jagamise otsuse rakendamise vahel. Kümme liikmesriiki plaanivad saavutada oma eesmärgid ELi HKSi väliste sektorite puhul juba olemasolevate põhimõtete ja meetmetega, mis on joonisel 6 tähistatud märgiga „-“. Need riigid on Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Kreeka, Ungari, Läti, Leedu, Malta, Portugal ja Rumeenia. PRIMES-GAINS prognoosi kohaselt ei suuda 17 liikmesriiki, sealhulgas kaheksa suuremat heitete kitajat HKSi välistes sektorites ja kogu EL 27, saavutada ELi HKSi väliste sektorite jaoks seatud eesmärke.

Joonis 6: Prognoositud puudujääk 2020. aasta eesmärkideni jõudmisel ELi HKSi väliste sektorite puhul

Allikas: Euroopa Komisjon; ELi HKSi välised sektorid alates 2013. aastast, st välja arvatud HKSi sektorid, mis ühinevad HKSi-ga alles 2013. aastal, et tagada andmete võrreldavus aja jooksul.

5. OLUKORD ELI KANDIDAATRIIKIDES

Aastatel 1990¹⁴–2008 suurenesid **Horvaatia** kasvuhoonegaaside heitkogused 0,6 % ning võrreldes 2007. aastaga suurenesid need 3,7 %. Vastavalt viiendas riikide teatistes esitatud kasvuhoonegaaside prognoosidele on Horvaatial raskusi Kyoto eesmärkide saavutamise saavutamise olemasolevate põhimõtete ja meetmete abil.

Islandi kasvuhoonegaaside heitkogused aastatel 1990–2008 suurenesid 44 % ning 2008. aastal olid need 9 % suuremad kui 2007. aastal. Võttes arvesse otsust 14/CP.7 on Island vastavalt viiendas riikide teatistes esitatud kasvuhoonegaaside prognoosidele Kyoto eesmärkide täitmisel tegutsenud kavakohaselt.

Türgi heitkogus oli 2008. aastal 366,5 miljonit tonni CO₂ ekvivalenti võrreldes 187 miljoni tonni CO₂ ekvivalendiga 1990. aastal, st heide suurenes 96 %. Võrreldes 2007. aastaga suurenes heitkogus 3,5 %. Türgil ei ole Kyoto Protokolliga kohast kasvuhoonegaaside piiramise kohustust.

Aruanne kasvuhoonegaaside praeguse seisuga kohta **endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi** ei ole kättesaadav. Kõige värskeimad andmed kasvuhoonegaaside kohta on esitatud teistes riikide teatistes ja see hõlmab perioodi 1990–2002. Aastatel 1990–2002 vähenes kasvuhoonegaaside koguheidet ligikaudu 10 %.

Lisateave on komisjoni talituste töödokumendi 2. jaos.